

ภาคที่ ๙

● สมบัติ ๓ ประเภท

ฌานสมบัติ

ฌานลาภบุคคล ผู้ทำฌานวิหัง ๕ ได้บริบูรณ์ดีแล้ว ปรารถนาจะเข้าเสวยอารมณ์แห่งฌานทั้งรูปฌานและอรูปรฌาน เมื่อจิตบรรลุถึงฌานขั้นที่ต้องการแล้ว จิตทรงตัวแนบแน่นเป็นหนึ่งเดียว...ขณะที่จิตเคลื่อนออกจากองค์ฌานพืงน้อมจิตอธิษฐาน ให้จิตเสพอารมณ์แห่ง...ปฐมฌาน...อากิญจัญญายตนะ...เป็นระยะเวลา...นาที่...ชั่วโมง จิตจะทรงตัวอยู่ในอารมณ์แห่งฌานนั้นไม่เคลื่อนออกมาเลยจนกว่าจะครบ ตามกำหนดเวลาที่อธิษฐานจิตไว้

สำหรับอรูปรฌานสมบัติที่ ๔ พืงน้อมจิตอธิษฐานช่วงที่จิตอยู่ในระดับ อากิญจัญญายตนฌาน

ผลสมบัติ

อริยบุคคลระดับที่หนึ่งคือ โสดาบันบุคคล จะเข้าผลสมบัติต้องมีสติในองค์ปฐมฌานเป็นอย่างต่ำ จึงจะเข้าผลสมบัติได้ เคยกล่าวมาแล้วว่า อริยบุคคลผู้เป็นวิปัสสนายานิก ฌานจิตจะเกิดขึ้นเฉพาะช่วงโสดาปัตติมัคควิถีเท่านั้น ต่อมาเมื่อบรรลุอริยสังขธรรมระดับสกิทาคามีแล้ว ฌานจิต

ที่เป็นระบบจึงปรากฏขึ้น ดังนั้นอริยบุคคล ๓ ประเภทคือ สกิทาคามี, อนาคามี, อรหันต์ ย่อมสามารถเข้าผลสมาบัติได้แน่นอน ส่วนโสดาบันบุคคล จะเข้าผลสมาบัติได้ก็เฉพาะผู้ที่มีวิสัยในองค์ฌานเท่านั้น

อริยบุคคล ๔ ประเภท ผู้ประสงค์จะเข้าผลสมาบัติ เมื่อจิต บรรลุถึงระดับฌานอันเป็นบาทฐานในมัคควิถีพึงน้อมจิตอธิษฐาน ให้จิตเสวยผลสมาบัติตามระยะเวลาที่ต้องการ จิตก็จะเคลื่อนออกจากฌานจิตเข้าสู่วิถีแห่งผลสมาบัติ ช่วงที่อยู่ในผลสมาบัติจิตมีนิพพานเป็น อารมณ์ตลอดสายไม่มีภวังคจิตแทรกคั่นเลย จนกว่าจะครบตามกำหนดเวลาที่อธิษฐานไว้

ในปรหมัตถปิณี นาม อุทานวณณา หน้า ๕๒ ข้อความว่า "สาปนายํ ผลสมาปตฺติ อตฺตโต โลกุตฺตรกุสลานํ วิปากฺภูตา นิพฺพานา รรมณา อปฺปนาตี ทฎฺฐุพฺพา การเข้าผลสมาบัตินั้น จิตจะมีสมาธิแนบแน่นเป็นอัปนาสมาธิ มีพระนิพพานเป็นอารมณ์ซึ่งเป็นวิบากของ โลกุตตรกุสลจิตฯ"

นิโรธสมาบัติ

พระอนาคามีหรือพระอรหันต์ผู้ชำนาญในอนุบุพพิหารวิถีทั้งโดย อนุโลมและปฏิโลม หากปรารถนาเข้านิโรธสมาบัติ ต้องเข้ารูปฌานและ อรูปฌานตามลำดับ ปัญญาเห็นการเกิด - ดับของสังขารธรรมที่ประกอบใน องค์ฌานจนกระทั่งบรรลุถึง อรูปฌานที่ ๓ คือ อากิญจัญญายตนะ เมื่อจิตออกจากอากิญจัญญายตนฌานแล้ว พึงน้อมจิตอธิษฐานบุพพิก

แห่งนิโรธสมาบัติ ๓ ประการคือ

๑. วัตถุสิ่งของอันเป็นสมณบริวาร ที่เป็นของตนทั้งที่อยู่ใกล้และอยู่ไกลตัว ตลอดถึงเสนาสนะที่อยู่อาศัยจงอย่าได้เสียหาย หรือถูกทำลายด้วยประการใดๆ อันเกิดจาก น้ำ ไฟ หรือ ใจ

๒. ช่วงที่เข้าสมาบัติ หากมีการประชุมสงฆ์ และสงฆ์ต้องการตัว ต้องถอนจากสมาบัติ

๓. ใช้ญาณทัสสนะ พิจารณาอายุขัยของตนว่า ภายใน ๗ วันนี้อย่างไรหรือยัง หากยังไม่หมดก็อธิษฐานเข้านิโรธสมาบัติได้ครบกำหนดตามเวลาที่ต้องการ⁽¹⁰⁴⁾

ขณะที่เข้านิโรธสมาบัติอยู่นั้น อันตรายทั้งปวง ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะอำนาจแห่งคุณวิเศษอันเกิดจากพลังแห่งสมาธิอันประเสริฐ เมื่ออธิษฐานเสร็จแล้ว จิตเคลื่อนสู่รูปรูปมาณที่ ๔ คือ เนวส์ัญญานา สัจญญาตนะ อากาโรเกิด - ดับปรากฏขึ้น ๒ ขณะแล้วดับไป จิตเคลื่อนสู่จุดดับสัญญา (ดูภาพมิติแห่งจิตประกอบ) ณ จุดนี้ สัญญาดับสนิท (สัญญาเวทิตินิโรธ) จิต เจตสิก ลมหายใจเข้า - ออกดับสนิท (รูปกายยังมีไอน้ำอยู่ แต่ไม่มีลมหายใจเข้า - ออก)

เมื่อครบระยะเวลา ๗ วัน ตามที่อธิษฐานจิตไว้ จิตจะเคลื่อนออกมาสู่สภาวะปกติ ลักษณะการออกจากนิโรธสมาบัติเหมือนกับจิตที่ออกจากสัญญาเวทิตินิโรธทุกประการ

⁽¹⁰⁴⁾ มัชฌิมกถกรรม(ปัญหาและเฉลยปริจเฉทที่ 4-5) อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย หน้า 56

อนุบุพพิหาร

การเข้าสู่สมาธรรม ๙ อย่างโดยลำดับ เรียกว่า อนุบุพพิหาร อริยบุคคลผู้จะเข้านิโรธสมาบัติต้องมีวสี-ความชำนาญในอนุบุพพิหาร ทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลม

ภาคดับสัญญา เริ่มเข้าจากระดับต่ำสุด → ระดับสูงสุด คือ เริ่มจากปฐมฌานจนถึงจุดดับสัญญา-สัญญาเวทิตนินิโรธ

ภาคปฏิโลม เริ่มเข้าจากระดับสูงสุด → ระดับต่ำสุด คือ เริ่มจากสัญญาเวทิตนินิโรธลงมาสู่รูปฌานที่ ๔, ๓, ๒, ๑ รูปฌานที่ ๔, ๓, ๒, ๑

ภาคอนุโลม ในภาคปฏิโลม เมื่อจิตเคลื่อนลงมาถึงระดับปฐมฌาน น้อมจิตกลับขึ้นสู่รูปฌานที่ ๒, ๓, ๔ ระหว่างรูปฌานและอรุณรูปฌาน จิตเคลื่อนเข้าสู่**นิพพานธาตุ** อันเป็นภาวะที่พ้นไปจากการเกิด - ดับของขันธ พ้นไปจากขอบข่ายแห่งภพภูมิ พ้นจากสมมติบัญญัติทั้งปวง

“....สิ่ง สิ่งหนึ่งอันบุคคลพึงรู้แจ้ง เป็นที่ไม่มีปรากฏการณ์ ไม่มีที่สุด มีทางปฏิบัติเข้ามาถึงได้โดยรอบ นั้นมีอยู่ ในสิ่งนั้นแหละ ดิน น้ำ ไฟ ลม ไม่หยั่งลงได้ ในสิ่งนั้นแหละ ความยาว ความสั้น ความเล็ก ความใหญ่ ความงาม ความไม่งาม ไม่สามารถหยั่งลงได้ ในสิ่งนั้นแหละ นามรูปดับสนิทไม่มีเหลือ นามรูปดับสนิทในสิ่งนี้ เพราะการดับสนิทของวิญญาน ดังนี้แล”⁽¹⁰⁵⁾

“ภิกษุทั้งหลาย สิ่งนั้นมีอยู่ เป็นสิ่งซึ่งในนั้นไม่มีดิน ไม่มีน้ำ ไม่มีไฟ ไม่มีลม ไม่ใช่อากาศอันญายตนะ ไม่ใช่วิญญานอันญายตนะ ไม่ใช่

⁽¹⁰⁵⁾ ที.สี. 9/499/431 เกวัฏฐสูตร

อากิญจัญญาตนะ ไม่ใช่เนวสัญญานาสัญญาตนะ ไม่ใช่โลกนี้ ไม่ใช่โลกอื่น ไม่ใช่ดวงจันทร์หรือดวงอาทิตย์

ภิกษุทั้งหลาย ในกรณีอื่นเดียวกับสิ่งนั้น เราไม่กล่าวว่า มีการมา ไม่กล่าวว่ามีการไป ไม่กล่าวว่ามีการหยุด ไม่กล่าวว่ามีการจุติ ไม่กล่าวว่ามีการเกิดขึ้น สิ่งนั้นมิได้ตั้งอยู่ สิ่งนั้นมิได้ดับไป และสิ่งนั้นมีใช้อารมณีนั่นแหละคือที่สุดแห่งทุกข์” (106)

“ดูก่อน อานนทฺ์ สมัยต่อมา เรานั้นเห็นโทษในเนวสัญญานาสัญญาตนะมาแล้ว กระทำให้มาก บรรลุอานิสงส์ในสัญญาเวทยิตนิโรธแล้ว เสพโดยมาก ดูก่อนอานนทฺ์ จิตของเรานั้นจึงแล่นไป เลื่อมใส ตั้งมั่นในสัญญาเวทยิตนิโรธ หลุดพ้นในเพราะสัญญาเวทยิตนิโรธ เพราะพิจารณาเห็นว่า นั่นสงบ ดูก่อนอานนทฺ์ เรานั้นแล บรรลุสัญญาเวทยิตนิโรธ เพราะลวงเนวสัญญานาสัญญาตนะโดยประการทั้งปวง และอาสวะทั้งหลายของเราได้ถึงความสิ้นไปเพราะเห็นด้วยปัญญา

ดูก่อน อานนทฺ์ ก็เรายังเข้าบ้าง ออกบ้าง ซึ่งอนุบุพพิหารสมาบัติ ๙ ประการนี้ โดยอนุโลมและปฏิโลมอย่างนี้ ไม่ได้เพียงใด เราก็กังไม่ปฏิญาณว่า ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์เพียงนั้น

ดูก่อน อานนทฺ์ ก็เมื่อใดแล เราเข้าบ้าง ออกบ้าง ซึ่งอนุบุพพิหารสมาบัติ ๙ ประการนี้ โดยอนุโลมและปฏิโลมอย่างนี้แล้ว เมื่อนั้น เราจึงปฏิญาณว่า ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลกในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์

(106) ชุ.อ. 25/71/242-243 ปฐมนิพพานปฏิสังขตสูตร

ก็แหละญาณทัสสนะเกิดขึ้นแก่เราว่า เจโตวิมุตติของเราไม่กำเริบ ชาตินี้มี
ในที่สุด บัดนี้ ภพใหม่ไม่มี” (107)

สภาวะธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน

“ภิกษุทั้งหลาย ถูกแล้ว ถูกแล้ว ตามที่มหาสาวกเหล่านั้น เมื่อพยากรณ์
ก็พยากรณ์โดยชอบ ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวฉะนี้ว่า มีเสียงเป็นปฏิปักษ์จริง
ภิกษุทั้งหลาย ปฏิปักษ์ ๑๐ อย่างเหล่านี้มีอยู่ สิบอย่างอย่างไรเล่า?
สิบอย่างคือ

๑. ความยินดีในการระคนด้วยหมู่คณะ เป็นปฏิปักษ์แก่ ผู้ยินดี
ในปวิเวก
๒. การตามประกอบในสุภานิมิต เป็นปฏิปักษ์แก่ ผู้ตามประกอบ
ในอสุภานิมิต
๓. การดูการละเล่น เป็นปฏิปักษ์แก่ ผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์
ทั้งหลาย
๔. การเกี่ยวข้อกับมาตุคาม เป็นปฏิปักษ์แก่ พรหมจรรย์
๕. เสียง เป็นปฏิปักษ์แก่ ปฐมฌาน
๖. วิตกวิจารณ์ เป็นปฏิปักษ์แก่ ทุตติยฌาน
๗. ปิตี เป็นปฏิปักษ์แก่ ตติยฌาน
๘. ลมหายใจเข้า-ออก เป็นปฏิปักษ์แก่ จตุตถฌาน
๙. สัมมูทธานุสสาและเวทนา เป็นปฏิปักษ์แก่ สัมมูทธานุสสาและเวทนามาบัติ
๑๐. รากจะเป็นปฏิปักษ์ โทสะเป็นปฏิปักษ์ โมหะเป็นปฏิปักษ์

(107) อ.นวก. 23/41/507 ตปฺสสสูตร

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเป็นผู้ไม่มีปฏิปักษ์อยู่เกิด ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเป็นผู้หมดปฏิปักษ์อยู่เกิด ภิกษุทั้งหลาย พระอรหันต์ทั้งหลาย เป็นผู้ไม่มีปฏิปักษ์หมดปฏิปักษ์แล” (108)

สนิมจิต สนิมทอง

“ภิกษุทั้งหลาย สนิมแห่งทอง & ประการเหล่านี้มีอยู่ เป็นสนิมทำให้ทองเศร้าหมองมีเนื้อไม่อ่อน ไม่ควรแก่การงานของช่างทอง ไม่สง่าครีมีเนื้อร่วน และไม่เหมาะสมแก่การกระทำของช่างทอง สนิม & ประการนั้นเป็นอย่างไรเล่า? ห้าประการคือ คือ เหล็ก, โลหะ, ดินบุก, ตะกั่วและเงิน

ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดทองปราศจากสนิม & ประการ เหล่านี้แล้วทองนั้นย่อมเป็นทองมีเนื้ออ่อน ควรแก่การงานของช่างทอง มีวิเศษเนื้อไม่ร่วน และเหมาะสมแก่การกระทำของช่างทอง ถ้าใครปรารถนาจะกระทำเครื่องประดับต่างๆ เช่น แหวน ตุ้มหู สร้อยคอ หรือสุวรรณมาลา ก็ตามก็สำเร็จประโยชน์แก่เขานั้นนั่นันใด

ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันนั้นเหมือนกัน **สนิมแห่งจิต ๕ ประการ** เหล่านี้มีอยู่ เป็นสนิมทำให้จิตเศร้าหมอง ไม่อ่อนโยน ไม่ควรแก่การงานของจิต ไม่ประภัสสร รวนเร และไม่ตั้งมั่นโดยชอบเพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะ

สนิมแห่งจิต ๕ ประการนั้นอย่างไรเล่า? ห้าประการคือ **กามฉันทะ พยาบาท ถีนมิทตะ อุทธัจจกุกกุจจะ วิจิกิจฉา** ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดจิตปราศจากเครื่องเศร้าหมอง ๕ ประการเหล่านี้แล้ว ไม่รวนเร และตั้งมั่นโดยชอบเพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะ”(109)

(108) อ.ทสก.24/72/161-163 กัณฐกสูตร

(109) อ.ปญจก 22/23/18-19 อุปกิเลสสูตร

อริยสาวกกับดอกปาริชาติ

“ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด ปาริฉัตรตกพฤษภแห่งเทวดา
ชั้นดาวดึงส์ มีใบเหลือง สมัยนั้น เทวดาชั้นดาวดึงส์พากันดีใจว่า เวลานี้
ต้นปาริฉัตรตกพฤษภมีใบเหลือง **ไม่นานเท่าไรก็จักผลัดใบใหม่**

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด ปาริฉัตรตกพฤษภแห่งเทวดา
ชั้นดาวดึงส์ ผลัดใบใหม่ สมัยนั้น เทวดาชั้นดาวดึงส์พากันดีใจว่า เวลานี้
ต้นปาริฉัตรตกพฤษภกำลังผลัดใบใหม่ **ไม่นานเท่าไรก็จักผลิดอกออกใบ**

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด ปาริฉัตรตกพฤษภของเทวดา
ชั้นดาวดึงส์ผลิดอกออกใบแล้ว สมัยนั้น เทวดาชั้นดาวดึงส์พากันดีใจว่า
เวลานี้ปาริฉัตรตกพฤษภผลิดอกออกใบแล้ว **ไม่นานเท่าไรก็จักเป็นดอก
เป็นใบ**

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด ปาริฉัตรตกพฤษภของเทวดา
ชั้นดาวดึงส์เป็นดอกเป็นใบแล้ว สมัยนั้น เทวดาชั้นดาวดึงส์พากันดีใจว่า
เวลานี้ปาริฉัตรตกพฤษภเป็นดอกเป็นใบแล้ว **ไม่นานเท่าไรก็จักเป็น
ดอกตูม**

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใดปาริฉัตรตกพฤษภ ของเทวดา
ชั้นดาวดึงส์เป็นดอกตูมแล้ว สมัยนั้น เทวดาชั้นดาวดึงส์พากันดีใจว่า
เวลานี้ ปาริฉัตรตกพฤษภออกดอกตูมแล้ว **ไม่นานเท่าไรก็จักเริ่มแย้ม**

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด ปาริฉัตรตกพฤษภของเทวดา
ชั้นดาวดึงส์เริ่มแย้มแล้ว สมัยนั้นเทวดาชั้นดาวดึงส์พากันดีใจว่า เวลานี้
ปาริฉัตรตกพฤษภเริ่มแย้มแล้ว **ไม่นานเท่าไรก็จักบานเต็มที่**

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด ปาริชัตตกพุทธุคฺขของเทวดาชั้น ดาวดึงส์บานเต็มที่แล้ว สมัยนั้น เทวดาชั้นดาวดึงส์พากันดีใจเอิบอิม ฝรั่งพร้อมด้วยกามคุณ ๕ บำรุงบำเรออยู่ตลอดระยะ ๕ เดือนทิพย์ ณ ควงแห่งไม้ปาริชัตตกพุทธุคฺข

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อปาริชัตตกพุทธุคฺขบานเต็มที่แล้ว แม้รัศมี ไปได้ ๕๐ โยชน์ ในบริเวณรอบๆ จะส่งกลิ่นไปได้ ๑๐๐ โยชน์ตามลม นี้เป็นอานุภาพของปาริชัตตกพุทธุคฺข

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกันแล สมัยใด อริยสาวกคิด จะออกบวชเป็นบรรพชิต สมัยนั้น อริยสาวกเปรียบเหมือนปาริชัตตกพุทธุคฺข ของเทวดาชั้นดาวดึงส์มี ใบเหลือง

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกันแล สมัยใด อริยสาวกปลง ผมและหนวด นุ่งห่มผ้ากาสาวพัสตร์ ออกบวชเป็นบรรพชิต สมัยนั้น อริยสาวกเปรียบเหมือนปาริชัตตกพุทธุคฺขของเทวดาชั้นดาวดึงส์ ผลัดใบใหม่

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด อริยสาวกส่งตจากกาม ส่งตจาก อกุศลธรรม บรรลุปฐมฌาน มีวิตกวิจารณ์ มีปีติและสุขเกิดแต่วิเวกอยู่ สมัยนั้น อริยสาวกเปรียบเหมือนปาริชัตตกพุทธุคฺขของเทวดาชั้นดาวดึงส์ ผลิดอกออกใบ

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด อริยสาวกบรรลุทุติยฌาน มีความ ผ่องใสแห่งจิตใจภายใน เป็นธรรมเอกผุดขึ้น ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ เพราะวิตก วิจารณ์สงบไป มีปีติและสุขเกิดแต่สมาธิ สมัยนั้น อริยสาวกเปรียบเหมือน ปาริชัตตกพุทธุคฺขของเทวดาชั้นดาวดึงส์ เป็นดอกเป็นใบ

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด อริยสาวกมีอุเบกขา มีสติสัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยนามกาย เพราะปีติสิ้นไป บรรลุดุติยฌาน ที่พระอริยเจ้าทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้ได้ฌานนี้เป็นผู้มีอุเบกขา มีสติ อยู่เป็นสุข สมัยนั้น อริยสาวกเปรียบเหมือนปาริฉัตตกพฤกษ์ของเทวดาชั้นดาวดึงส์ เป็นดอกตูม

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด อริยสาวกบรรลุจตุตถฌาน ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข เพราะละสุขละทุกข์และดับโสมนัสโทมนัสก่อนๆ ได้ มีอุเบกขา เป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์อยู่ สมัยนั้น อริยสาวกเปรียบเหมือน ปาริฉัตตกพฤกษ์ของเทวดาชั้นดาวดึงส์ เริ่มแย้ม

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยใด อริยสาวกทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะอาสวะทั้งหลายสิ้นไปแล้ว ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง ในปัจจุบันเข้าถึงอยู่ สมัยนั้น อริยสาวกเปรียบเหมือนปาริฉัตตกพฤกษ์ของเทวดาชั้นดาวดึงส์ บานเต็มที

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย สมัยนั้นภุมมเทวดา ย่อมประกาศให้ได้ยินว่า ท่านรูปนี้ มีชื่ออย่างนี้ เป็นสัททวิหาริกของท่านชื่อนี้ ออกจากบ้านหรือนิคม ชื่อนั้น บวชเป็นบรรพชิต กระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะอาสวะทั้งหลายสิ้นไปแล้ว ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง ในปัจจุบัน เข้าถึงอยู่

เทวดาชั้นจตุตถมหาราชพึงเสียดแห่งภุมมเทวดา ... เทวดาชั้นดาวดึงส์ ... เทวดาชั้นยามา ... เทวดาชั้นดุสิต ... เทวดาชั้นนิมมานรดี ... เทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ... เทวดาชั้นพรหมพึงเสียดแห่งเทวดา

ชั้นปรนนิมิตวสวัตดีแล้วย่อมประกาศให้ได้ยินว่า ท่านรูปนี้ มีชื่ออย่างนี้ เป็นสัททวิหริกของท่านผู้นี้ ออกจากบ้านหรือนิคมชื่อโน้น **บวชเป็นบรรพชิต** กระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะอาสวะทั้งหลายสิ้นไปแล้ว ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง ในปัจจุบันเข้าถึงอยู่ โดยเหตุนี้ **เสียงระบือไปตลอดพรหมโลกชั่วขณะนั้น ! ชั่วครู่หนึ่ง ! อานุกาพของพระชินาสพเป็นดังนี้**"⁽¹¹⁰⁾

ดูก่อน อานนท์ ก็เมื่อใดแล เราเข้าบ้าง ออกบ้าง
ซึ่ง **อนุบุพพวิहारสมาบัติ ๙ ประการ** นี้
โดยอนุโลมและปฏิโลมอย่างนี้แล้ว
เมื่อนั้น เราจึงปฏิญาณว่า
ได้ตรัสรู้บุตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลก
พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์
พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์
ก็แหละญาณทัสสนะเกิดขึ้นแก่เราว่า
เจโตวิมุตติของเราไม่กำเริบ
ชาตินี้มีในที่สุด บัดนี้ กพใหม่ไม่มี

⁽¹¹⁰⁾ อ.สตุต 23/69/134-137 ปาริฉัตตกสูตร

